

TAKSTERNE I ALDERSRENTE-LOVEN.

Af Christian Olsen.

Loven om Aldersrente (Lov Nr. 348 af 7. August 1922) træder i Kraft den 1. April 1923 og afløser fra nævnte Dag den nugældende Lov om Alderdomsunderstøttelse (af 13. Marts 1908), der i alt væsentligt er enslydende med den første Lov om Alderdomsunderstøttelse af 9. April 1891. Af den indgaaende Diskussion, som den nye Lov har været og stadig er Genstand for, vil dens Hovedtræk være tilstrækkelig bekendt, og der skal derfor her kun kortelig erindres om, at medens Aldersrente-Loven har bevaret Princippet om en aarlig Ydelse fra det offentlige til de gamle, uden at disse selv har ydet Bidrag dertil, bryder Loven paa 3 væsentlige Punkter med den hidtil gældende Ordning af Alderdomsunderstøttelsen.

Disse Ændringer vedrører dels: 1) Aldersgrænsen for Retten til at nyde Aldersrente, der forskydes fra 60 til 65 Aar (dog med Overgangsbestemmelser for de nuværende understøttede og for andre Personer over 55 Aar samt med en vis Adgang til at fravige 65 Aars-Grænsen), dels: 2) Indtægtsbetingelsen, der ændres til Gunst for dem, som ved Arbejde, Opsparing eller paa anden Maade selv skaffer sig en Indtægt (en Ændring, hvis Rækkevidde dog af finansielle Grunde blev begrænset ret stærkt), dels: 3) Aldersrentens Karakter og Størrelse.

Hvad angaar det sidste Punkt, forandres det nugældende Forhold, hvorefter baade Spørgsmaalet om Ydelse af Alderdomsunderstøttelse og om dennes Størrelse afgøres efter et Skøn over Ansøgerens Trang, derhen, at Nydelsen af Aldersrente bliver en Ret for enhver, der opfylder Lovens Betingelser, og at Aldersrentens Størrelse er fastsat i selve Loven til Beløb,

der ganske vist er varierende med en Række forskellige Forhold som Nyderens Opholdssted, Forsørgerstilling, Alder ved Begæringens Indgivelse, Aarsindtægt, samt med Prisbevægelsen, men som under givne Forhold (udenfor Sygdomstilfælde) er af en ganske bestemt Størrelse og ikke afhængige af de offentlige Myndigheders Skøn over den paagældendes Trang.

Overgangen fra skønsmæssig Ansættelse til faste Takster er, naar Modtageren ikke selv har ydet Bidrag til Aldersrenten, en Hovedbetingelse for, at Kravet paa denne kan faa Karakteren af et Retskrav, og de faste Takster har i Princippet formentlig ikke mødt nævneværdig Modstand fra nogen Side. I sin nærmere Udformning støder dette Princip derimod paa store Vanskeligheder, idet de forskellige, hinanden modsatte Hensyn, der gør sig gældende, netop med særlig Styrke paakalder Lovgivningsmagtens Ansvar, naar denne selv paatager sig at løse Opgaven i alle dens Detailler. Paa den ene Side kræver Hensynet til Rentenyderne, at Taksterne ansættes saaledes, at de normalt kan ventes at ville give de paagældende det nødvendige til Livets Ophold. Paa den anden Side vil Hensynet til de finansielle Virkninger, der under en Ordning med faste Takster lader sig forudberegne med større Nøjagtighed, end naar Understøttelserne fastsættes efter Skøn, træde stærkt i Forgrunden. Dette skyldes dels, at det offentlige afskæres fra den Besparelse, som fremkommer ved, at der med en skønsmæssig Ansættelse af Understøttelsen i et meget stort Antal Tilfælde — med Rette eller Urette — kun udbetales ganske smaa Beløb, dels, at en forholdsvis lille Forhøjelse af Taksterne, naar den uden videre skal gælde for alle Rentenydere, kan bevirke en ret stor Merudgift for det offentlige. Betydningen af dette sidste vil fremgaa af, at for hver Gang Taksterne for Aldersrenten forhøjes med 12 Kr. aarlig pr. Rentenyder, vil efter de anstillede Beregninger det offentliges Udgift forøges med mindst 1 Mill. Kr.

Til det anførte kommer i det foreliggende Tilfælde de særlige Vanskeligheder, som Overgangen fra en gennem 30 Aar indarbejdet Ordning, der er baseret paa skønsmæssig Ansættelse af Alderdomsunderstøttelsen, til den nu vedtagne Ordning frembyder. Karakteren af disse Vanskeligheder vil fremgaa af, at der ifølge en af Statistisk Departement foretagen Opgørelse over de alderdomsunderstøttedes Fordeling efter Understøttelsens Art og Størrelse pr. 31. Marts 1921 var 8 800 Hovedpersoner udenfor Alderdomshjem med over 1 000 Kr. aarlig, nemlig 3 700 i Hovedstaden, 3 400 i Provinsbyerne og 1 700 i Sognekommunerne. Dette viser, at det vilde blive finansielt meget byrdefuldt at

gennemføre en Ordning med faste Takster, hvorefter ingen af de nuværende understøttede vilde lide noget Tab, medmindre der gives disse en Særstilling; og Loven indeholder da ogsaa Bestemmelser, hvorefter de alderdomsunderstøttede, hvis Understøttelse er større end den dem tilkommende Aldersrente, gradvis i Løbet af højst 4 Aar fra den nye Lovs Ikrafttræden faar deres Understøttelse reduceret til dennes Beløb.

Vil man søge at danne sig et Skøn over, hvorledes Lovgivningsmagten ved Affattelsen af Aldersrenteloven har løst den Del af Opgaven, der vedrører Taksternes Fastsættelse, maa man erindre de her fremhævede Vanskeligheder. Særlig maa det fastholdes, at Ordningen med faste Takster efter sin Natur udelukker Hensyntagen til de mange individuelle Forhold, der under iøvrigt lige Vilkaar faar et Beløb af samme Størrelse til at betyde noget helt andet for A end for B, ligesom det i hvert Fald ikke kan være afgørende, at et vist Antal af de hidtil rigeligst understøttede lider en Indtægtsnedgang. Afgørende for Bedømmelsen maa det derimod være, hvorledes en Sammenligning mellem den gamle og den nye Ordning falder ud, dels med Hensyn til den samlede Udgift, som de hver især paafører det offentlige, dels med Hensyn til den Maade, hvorpaa Totaludgiften fordeler sig paa de forskellige Grupper af Rentenydere. Hvad der i saa Henseende nedenfor anføres af talmæssige Angivelser, refererer sig helt igennem til Regnskabsaaret 1920—21.

Af en Opgørelse over Alderdomsunderstøttelsen, foretagen af Statistisk Departement, fremgaar det, at der i 1920—21 til alderdomsunderstøttede udrededes ialt 59,6 Mill. Kr., heraf 50,9 Mill. i Pengehjælp og Naturalier til fast understøttede, 8,1 Mill. som Underhold i Alderdomshjem o. l. og 0,6 Mill. til midlertidig understøttede. Opgørelsen omfatter hele Landet med Undtagelse af de sønderjydske Landsdele.

Over Størrelsen og Fordelingen af den Udgift, som Loven om Aldersrente i den endelig vedtagne Skikkelse kan antages at ville paaføre det offentlige, foreligger der ingen officielle Beregninger. I den offentlige Diskussion (f. Eks. under Finanslovforhandlingerne) er der regnet med et aarligt Beløb paa ca. 60 Mill. Kr. (foruden den Udgiftsforøgelse, der vil fremkomme ved Tilgangen af Personer med en Indtægt, der hidtil har hindret dem i at nyde Alderdomsunderstøttelse). Det nævnte Tal stemmer i det væsentlige med Resultatet af den Beregning, der nedenfor er anstillet, hvorved det dog bemærkes, at enhver Beregning efter Sagens Natur maa meddeles med de Forbehold,

som følger af den Række af usikre Momenter, der øver Indflydelse paa Lovens finansielle Rækkevidde.

Beregningen er foretaget efter samme Plan som den, der ligger til Grund for en af Statistisk Departement udarbejdet Oversigt over den forventede Udgift ved Aldersrenteordningen i den af Regeringen foreslaaede Skikkelse (Bilag 2 til Lovforslaget, se Rigsdagstidende 1921—22, Tillæg A, Spalte 4825—28), og gaar ligesom denne ud paa at udfinde den Udgift, som for Regnskabsaaet 1920—21 vilde paaføres det offentlige, ifald Aldersrenteloven bragtes til Anvendelse paa de Personer, der i nævnte Aar modtog Alderdomsunderstøttelse. Med et beregnet Tillæg for de sønderjydske Landsdele var Antallet af Hovedpersoner, der pr. 31. Marts 1921 modtog Understøttelse, ca. 84 400, der fordelte sig saaledes (under Hovedstaden er medregnet København, Frederiksberg og Gentofte):

	Hoved- staden	Provins- byerne	Land- distrikterne	Hele Landet
Giftede Mænd.....	2 300	5 300	15 600	21 200
Enlige Mænd.....	2 100	3 700	9 100	14 900
Enlige Kvinder.....	14 400	13 300	20 600	48 300
Ialt...	18 800	22 300	43 300	84 400

Den i Tabellen anvendte Inddeling af de understøttede Hovedpersoner efter Forsørgerstilling er ved Beregningen antaget at svare til den Inddeling, der er optaget i Lovens § 5, uanset at denne henfører Ægtepar, hvoraf kun den ene Ægtefælle er fyldt 65 Aar, til samme Takstklasser som enlige Personer, idet der ikke haves saadanne Oplysninger om de understøttedes Fordeling efter Ægtefællernes indbyrdes Aldersforhold, som vilde muliggøre Hensyntagen til Lovens Formulering.

Idet det dernæst (ligesom i Statistisk Departements Beregning) forudsættes, at Aldersrenten til samtlige alderdomsunderstøttede udbetales uden den i Lovens § 6 omhandlede Afkortning for Personer, hvis Indtægt overstiger det fradragsfri Beløb, og at Dyrtidstillægget til Aldersrentenyderne fastsættes i Overensstemmelse med de i Halvaaret Oktober 1920—Marts 1921 til Statens Tjenestemænd udbetalte Dyrtidstillæg (d. v. s. 180 Kr. aarlig til de Rentenydere, der i foranstaaende Tabel er betegnet som „gifte Mænd“, og 90 Kr. til enlige Personer), bliver de Aarsbeløb, hvormed Aldersrenten for 65-aarige (d. v. s. uden de Tillæg, som opnaas ved at vente med at begære Renten til 66-Aars Alderen eller senere) vilde være at udbetale i 1920—21, følgende:

	Hoved- staden	Provins- byerne	Landdi- strikterne
Gifte Mænd	1 188 Kr.	984 Kr.	780 Kr.
Enlige Mænd	642 -	534 -	420 -
Enlige Kvinder	594 -	492 -	390 -

Efter det anførte vilde der til Udbetaling af Lovens Takster for 65-aarige (incl. Dyrtidstillæg) til samtlige alderdomsunderstøttede i 1920—21 udkræves et samlet Beløb paa ca. 49 Mill. Kr. Til dette Beløb maa dernæst føjes dels et Beløb paa antagelig 6 à 7 Mill. Kr. for de Tillæg, der tilkommer Rentenydere, som først i en Alder af 66 Aar eller senere har begyndt at modtage Alderdomsunderstøttelse, dels et skønsvist ansat Beløb paa ca. 4 à 5 Mill. Kr. for den Merudgift, som fremkommer ved, at det tillades Kommunerne i Overgangstiden at supplere Renten for de Rentenydere, hvis Alderdomsunderstøttelse er større end den dem efter Loven tilkommende Rente — hvorved man naar op til en samlet Udgift paa ca. 60 Mill. Kr.

Af de Forbehold, hvormed Statistisk Departement ledsager sin Beregning, og som i alt væsentligt ogsaa kan gøres gældende overfor det her anførte, skal kun fremhæves det vigtigste, der gaar ud paa, at der intet Hensyn er taget til den Stigning i Rentenydernes Antal, der kan forudses at ville blive Følgen af, at selverhvervet Indtægt ikke i samme Grad vil være en Hindring for Nydelse af Aldersrente som for Modtagelse af Alderdomsunderstøttelse. Departementet udtaler om dette Punkt, som i sine finansielle Virkninger er det usikreste af samtlige foretagne Ændringer, at der kun lader sig opstille højst usikre Beregninger herover, og at man derfor har ladet det ude af Betragtning. Paa samme Maade er der gaaet frem her, og det kan indskydes, at naar der i den offentlige Diskussion er nævnt et Beløb paa indtil 20 Mill. Kr. som den sandsynlige Merudgift paa denne Konto, kan denne Antagelse kun være bygget paa meget usikre Forudsætninger.

Iøvrigt skal det anføres, at det foran nævnte Beløb, ca. 60 Mill. Kr., er noget mindre end det af Statistisk Departement paa Grundlag af Lovforslaget beregnede, ca. 62 Mill. Kr., idet Forslaget under Rigsdagsbehandlingen undergik forskellige Ændringer. Paa nogle Punkter virkede disse til Ugunst for Rentenyderne, dels ved Nedsættelse af de foreslaaede Takster, dels ved Begrænsning af Kommunalbestyrelsernes Adgang til at supplere Renten for de Personer, for hvilke denne er mindre end Alderdomsunderstøttelsen. Paa andre Punkter forbedredes For-

slaget, dels ved Forhøjelse af Dyrtidstillægget, dels ved Tilføjeelse af Bestemmelsen om Adgangen til i særlige Tilfælde at supplere Renten med indtil 25 pCt. for enlige Personer, der er bleven Enkemænd eller Enker efter Ægtefæller, sammen med hvem de har oppebaaret Aldersrente efter Taksten for Ægtepar, hvoraf begge er fyldt 65 Aar. Den foretagne Beregning er sket under Hensyntagen til disse Ændringer, dog med Undtagelse af den sidstnævnte Bestemmelse om Tillæg af 25 pCt., hvorom nærmere nedenfor.

Ifølge Beregningen vil Loven saaledes, naar dens Bestemmelser bringes til Anvendelse paa den Kreds af Personer, der modtog Alderdomsunderstøttelse i 1920—21, medføre en Udgift, der med Tilnærmelse kan antages at ville svare til den samlede Udgift til Alderdomsunderstøttelsen i samme Aar. Her ved maa det dog bemærkes, at Beregningen vedrørende Aldersrenten indbefatter de sønderjydske Landsdele i Modsætning til Opgørelsen over Alderdomsunderstøttelsen, men at der paa den anden Side ikke er taget Hensyn til den Merudgift, der vil opstaa som Følge af, at et betydeligt Antal Rentenydere (pr. 31. Marts 1921: 4 500) faar deres Underhold i Alderdomshjem. De to Uoverensstemmelser kan antages i hvert Fald i store Træk at ville ophæve hinanden.

Efter det anførte kan man formentlig antage, at der gennemsnitlig set ikke ved Lovens Gennemførelse vil ske nogen væsentlig Forringelse af de nuværende alderdomsunderstøttedes Kaar. Uden at gaa ind paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Loven hermed har opfyldt de Krav, der med Rette kan stilles til Statens og Kommunernes Offervillighed, kan det paa Grundlag heraf gøres gældende, at ifald der kan paavises en Forringelse for visse Kredse af de understøttede, vil denne bero paa, at Loven medfører en anden Fordeling end hidtil af den samlede Udgift, og altsaa i Hovedsagen opvejes af en tilsvarende Forbedring for andre Kredse. Forsaavidt Ændringen i Fordelingen alene beror paa, at der indenfor samme lokale Omraade og indenfor samme Gruppe af Hovedpersoner sker en Overflytning af en Del af Udgiften fra de hidtil rigeligst understøttede til de med mindre Beløb understøttede, lader der sig ikke med Vægt indvende noget herimod, idet en saadan Overflytning følger af den vedtagne Ordnings Natur (samtidig med at dens Ulemper for de nuværende understøttede i nogen Grad imødegaas ved Lovens Overgangsbestemmelser). Anderledes derimod, hvis der yderligere er sket en Overflytning fra den ene Kommune-gruppe til den anden eller fra den ene Forsørgergruppe af Hovedper-

soner til den anden, og Undersøgelsen maa derfor rettes paa, om Loven vil medføre saadanne Virkninger.

Hvad først angaar Forholdet mellem de tre Hovedgrupper af Kommuner, vil Fordelingen i 1920—21 fremgaa af følgende Oversigt, henholdsvis for Alderdomsunderstøttelsen (efter den faktisk foretagne Opgørelse) og for Aldersrenten (efter foranstaaende Beregning):

	Alderdomsunderstøttelsen	Aldersrenten
Hovedstaden	21,5 Mill. Kr.	17,0 Mill. Kr.
Provinsbyerne	17,6 " "	17,0 " "
Landdistrikterne	20,5 " "	26,0 " "
Hele Landet...	59,6 Mill. Kr.	60,0 Mill. Kr.

Trods Usikkerheden i Beregningen af, i hvilket Omfang Overgangsbestemmelserne om Supplering af Aldersrenten i de første Aar vil blive anvendt i de forskellige Kommuner, kan man gaa ud fra, at Tallene i Hovedtrækkene gengiver den Forskydning fra By til Land, særlig fra Hovedstaden til Landkommunerne, som vil finde Sted ved Aldersrentelovens Ikrafttræden. Gennemsnitlig taget vil der ske en væsentlig Forringelse for Hovedstadens Rentenydere og en betydelig Forbedring for Landkommunernes. Mod det sidste vil formentlig ingen rejse Indvendinger, hvorimod det første ikke i samme Grad kan paaregne almindelig Tilslutning. Da Spørgsmaalet er af overvejende politisk Art, skal det dog ikke uddybes nærmere her, hvor der alene tilsigtes en saglig Udredning, og der skal derfor gaas over til det andet Spørgsmaal vedrørende Udgifternes Fordeling, Spørgsmaalet om Forholdet mellem Taksterne for henholdsvis gifte Mænd, enlige Mænd og enlige Kvinder, hvilke Udtryk her (ligesom i den foran anførte Tabel) anvendes som Betegnelser for de tre Hovedgrupper af Personer, der omhandles i Lovens § 5, 2. Stk. om Taksternes Størrelse.

Ved Ansættelsen af Taksterne er der med Hensyn til det indbyrdes Forhold mellem disse tre Grupper af Personer indtruffet en Fejl, som Lovgiverne vel synes at have været opmærksomme paa, men hvis Karakter og Rækkevidde dog ikke er bleven rigtigt bedømt, hvad der fremgaa af Formuleringen af den Bestemmelse, i Lovens § 5, 5. Stk., hvorved Fejlen er søgt imødegaaet (se herom nærmere Side 286).

Den Fejl, der sigtes til, og som for de enlige Personer vil kunne faa katastrofeagtige Følger, bestaar i, at man har fastsat Taksterne for gifte Mænd til det dobbelte af, hvad der er fastsat for enlige Kvinder (enlige Mænd faar lidt

mere end enlige Kvinder), medens Forholdet for Alderdomsunderstøttelsen er det, at gifte Mænd kun faar omkring 30 à 40 pCt. mere end de enlige Personer.

Rigtigheden af det nævnte vedrørende Alderdomsunderstøttelsen fremgaar af Statistisk Departements Opgørelse for 1920—21 (se Statistiske Efterretninger 14. Aarg. Nr. 13), der viser følgende Tal for den gennemsnitlige Aarsunderstøttelse i 1920—21 for Personer udenfor Alderdomshjem:

	Hoved- staden	Provins- byerne	Landdi- strikterne
Gifte Mænd.....	1299 Kr.	1004 Kr.	591 Kr.
Enlige Mænd.....	1027 "	739 "	454 "
Enlige Kvinder.....	897 "	726 "	461 "

Tillægget for de gifte Mænd er efter Tallene noget større i Byerne end paa Landet. Forøvrigt viser de for Københavns Kommune fremskaffede særlige Oplysninger (Bilag 1 til Regeringsforslaget) Satser, hvis indbyrdes Forhold svarer til det i Opgørelsen fundne. Ogsaa en teoretisk Betragtning af Sagen maa føre til det Resultat, at et Ægtepar for at være økonomisk ligestillet med en enlig Person vel maa have en større Indtægt end denne, men dog langtfra behøver det dobbelte Beløb, og det kan tilføjes, at Lovgivningen ved Invalididentelovens Bestemmelse om, at Ægtefæller, der begge er Invalider, kun faar 50 pCt. mere end en enligstillet Invalid, har godkendt denne Betragtning. Af afgørende Betydning maa det være, at det nævnte Talforhold for Alderdomsunderstøttelsen er beregnet som et Gennemsnit for samtlige Landets Kommuner, der — i det væsentlige uafhængige af hinanden — ad Erfaringens Vej har udfundet, hvor meget et Ægtepar behøver for at være stillet som en enlig Person. Det anførte taler formentlig stærkt for at beholde det hidtil bestaaende Forhold, og med dobbelt Styrke maa denne Betragtning gøre sig gældende i den foreliggende Situation. Overgangen fra skønvis Ansættelse til faste Takster vil, selv naar den gennemføres paa den hensynsfuldeste Maade, for et meget stort Antal understøttede betyde et føleligt økonomisk Offer, og det maa være et paatrængende Krav, at dette Offer fordeles saa ligeligt som muligt paa de forskellige Grupper af understøttede.

Rækkevidden af det omtalte Misforhold mellem Lovens Takster vil fremgaa af nedenstaaende Sammenstilling, hvori er anført dels:

- 1) Lovens Takster (incl. Dyrtidstillæg, beregnet efter Stats-

tjenestemænds Tillæg i Halvaaret Oktober 1920 — Marts 1921) for 65aarige Personer uden Indtægt, dels:

2) En Skala for Aldersrenten for 65aarige Personer uden Indtægt, beregnet i Overensstemmelse med det foran anførte saaledes, at indenfor samme Kommunegruppe faar gifte Mænd 40 pCt. mere og enlige Mænd 10 pCt. mere end enlige Kvinder, og saaledes, at Fordelingen af det foran nævnte Beløb paa 49 Mill. Kr. mellem de tre Kommunegrupper forbliver uforandret:

	Hoved- staden	Provins- byerne	Landdi- strikterne
Lovens Takster:			
Gifte Mænd	1 188 Kr.	984 Kr.	780 Kr.
Enlige Mænd	642 "	534 "	420 "
Enlige Kvinder	594 "	492 "	390 "
Beregnete Takster:			
Gifte Mænd	888 "	776 "	633 "
Enlige Mænd	697 "	609 "	497 "
Enlige Kvinder	634 "	554 "	452 "

Det vil ses, at Gennemførelsen af en Ordning med den her beregnede Skala vilde bevirke en ret stærk Nedsættelse af Taksterne for de gifte Mænd og en noget mindre, men dog — navnlig i Provinsbyerne og paa Landet — forholdsvis betydelig Forhøjelse for de enlige Personer. Til Forklaring heraf skal det blot nævnes, at der for hele Landet under eet i 1920—21 var 3 Gange saa mange enlige Personer som mandlige Familieforsørgere (og forholdsvis langt flere enlige Personer i Byerne, navnlig i Hovedstaden, end paa Landet). Ved en Omlægning af Taksterne efter den foran beregnede Skala vilde der i Fordelingen af de 49 Mill. Kr. ske den Forandring, at ca. 4 Mill. Kr. vilde overføres fra de gifte Mænd til de enlige Personer. Vil man paa Grundlag heraf foreslaa Sagen løst ved en Forhøjelse som foran beregnet for de enlige Personer og uden Nedsættelse af Taksterne for de gifte Mænd, maa det heroverfor gøres gældende, at en saadan Løsning vilde være irrationel, idet en fuldt ligelig Fordeling af det Totalbeløb, som det offentlige vil stille til Raadighed (i dette Tilfælde altsaa 53 Mill. Kr.), kun opnaas ved, at Taksterne fastsættes i Overensstemmelse med det foran nævnte Procentforhold mellem de forskellige Grupper af Rentenydere.

Ad en anden Vej kan det vises, at den beregnede Skala vil fordele det Offer, som de nuværende alderdomsunderstøttede maa bringe ved Overgangen til de faste Takster, langt mere ligeligt end Lovens Takster. Ved Lovens Ikrafttræden vil et

vist Antal alderdomsunderstøttede uundgaaeligt blive stillet saaledes, at den Rente, de har Krav paa, er mindre end den Understøttelse, de hidtil har oppebaaret. I denne Henseende vil imidlertid de enlige Personer blive stillet langt ugunstigere end de gifte Mænd, ifald Loven føres ud i Livet i dens nuværende Skikkelse. Dette vil fremgaa af nedenstaaende Tal, som angiver den Procentandel af Antallet af alderdomsunderstøttede udenfor Alderdomshjem pr. 31. Marts 1921, hvis Alderdomsunderstøttelse i 1920—21 — efter en Beregning saa nøjagtig, som de foreliggende Oplysninger tillader det — udgjorde et større Beløb end den Takst (incl. Dyrtidstillæg), som de efter Aldersrenteloven kunde have gjort Krav paa i nævnte Aar (uden Hensyntagen til Overgangsbestemmelserne). I Oversigtens 2det Afsnit er den samme Beregning foretaget paa Grundlag af den foran beregnede Skala.

	Hoved- staden	Provins- byerne	Landdi- strikterne
Lovens Takster:			
Gifte Mænd	40 pCt.	30 pCt.	15 pCt.
Enlige Mænd	80 "	70 "	40 "
Enlige Kvinder	80 "	70 "	50 "
Beregnete Takster:			
Gifte Mænd	80 "	55 "	30 "
Enlige Mænd	75 "	55 "	30 "
Enlige Kvinder	70 "	60 "	35 "

Tallene taler et saa tydeligt Sprog, at mange Kommentarer turde være overflødige. Efter Lovens Takster vil forholdsvis 2 à 3 Gange saa mange enlige Personer som gifte Mænd faa deres Understøttelse nedsat (for Provinsbyerne eksempelvis 70 pCt. af de enlige, men kun 30 pCt. af de gifte Mænd), medens Benyttelsen af en Skala som den foran beregnede vilde medføre en indenfor samme Kommunegruppe tilnærmelsesvis ligelig Fordeling af de alderdomsunderstøttede, som vil rammes af Nedgang (for Provinsbyerne 55 à 60 pCt. for alle 3 Hovedgrupper af Personer). I runde Tal vil det herefter blive tre Fjerdedele i Hovedstaden, godt Halvdelen i Provinsbyerne og en Trediedel i Landdistrikterne, for hvem Aldersrenteloven vilde betyde en økonomisk Tilbagegang. Den foran fremhævede Forskel mellem de tre Kommunegrupper træder saaledes ogsaa her tydeligt frem. (Efter Sagens Natur har der ved denne Beregning ikke kunnet tages Hensyn til, at det efter Lovens § 5, 1. Stk. tillades Kommunalbestyrelserne udover Lovens Takstbeløb at yde særlig Hjælp i Sygdomstilfælde. Dette bevirker, at de beregnede Procenter helt igennem er lidt for store (idet

saadan Hjælp er taget i Betragtning ved Statistisk Departements Fordeling af de alderdomsunderstøttede), hvorimod det ingen Indflydelse faar paa det indbyrdes Forhold mellem de to Sæt af Procenttal, beregnet henholdsvis efter Lovens Skala og efter den foran beregnede Skala).

Mod det fremførte vil det blive indvendt, at Beregningerne ikke tager Hensyn til den Bestemmelse i Lovens § 5, 5. Stk., som taler om, hvorledes der skal gaas frem overfor en enligstillet Rentenyder, hvis Ægtefælle er afgaaet ved Døden, efter at Ægteparret har nydt Aldersrente efter Taksten for gifte Mænd. Loven siger herom, at „hvor særlige Omstændigheder taler derfor, er Kommunalbestyrelserne berettigede til at yde den efterlevende Ægtefælle et Tillæg af indtil 25 pCt. af den ham (hende) tilkommende Aldersrente“. Det er hævdet, at der gennem denne Bestemmelse raades Bod paa den Svaghed ved Loven, som erkendes at ligge i dens Behandling af de enlige Personer. Dette er fejlagtigt. Bestemmelsen vil efter sin Ordlyd i den første Tid efter Lovens Ikrafttræden kun faa Anvendelse paa et meget ringe Antal Rentenydere (hvorom nærmere nedenfor). Det er derfor med Rette, at der i den foran refererede Beregning, der efter sin Plan tager Sigte paa at udfinde det offentliges Udgift i 1920—21 ved Aldersrenteloven, naar denne bringes til Anvendelse paa de i nævnte Aar alderdomsunderstøttede, er set bort fra Bestemmelsen, samtidig med at der til Gengæld er regnet med, at Lovens Overgangsbestemmelser om de Personer, hvis Aldersrente vil blive suppleret, fordi den er mindre end deres Alderdomsunderstøttelse, straks efter Lovens Ikrafttræden vil virke med fuld Vægt.

Overfor dem, der hævder, at Bestemmelsen paa tilfredsstillende Maade vil imødegaa den foran paaviste Fejl i Aldersrenteskalaen, skal det fremhæves:

1) At Bestemmelsen efter sin Formulering er en Undtagelsesbestemmelse, og at Kommunalbestyrelserne kun er berettigede, men ikke forpligtede til at benytte den,

2) at den taler om et Tillæg paa „indtil“ 25 pCt., og at selv fulde 25 pCt. ikke vil bringe Renten — for dem, der faar Tillægget — op paa et Beløb, der opfylder den foran opstillede Forudsætning om en 40 pCt. større Rente til gifte Mænd end til enlige Kvinder,

3) at den først vil virke lidt efter lidt, efterhaanden som Rentenyderne — efter Lovens Ikrafttræden — bliver Enker eller Enkemænd, og

4) at Bestemelsen indenfor den til enhver Tid bestaaende

Kreds af Rentenydere vil virke vilkaarligt og irrationelt ved den Afgrænsning, den har faaet. Selv i gunstigste Fald vil det være umuligt at anvende den overfor et meget stort Antal enlige Personer, ikke blot ugifte Personer, men ogsaa Enkemænd og Enker, der først efter Ægtefællens Død er begyndt at nyde Renten, endelig ogsaa Enkemænd og Enker, der vel har nydt Renten før Ægtefællens Død, men hvis Ægtefælle er afgaaet ved Døden, før Ægteparret har erhvervet Ret til at nyde Aldersrente med den for „gifte Mænd“ gældende Takst.

De, der ønsker Bestemmelsen bragt til Anvendelse paa samtlige enlige Personer, bør søge disses Stilling forbedret, ikke ved en halsbrækkende Fortolkning, men ved en Ændring af Loven. Uden videre at lade en saadan Ændring gaa ud paa en Udvidelse af den nævnte Bestemmelse til at gælde alle enlige vilde imidlertid — af tidligere nævnte Grunde — være irrationelt, idet der selv efter en saadan Ændring vilde være en Skævhed i Fordelingen af Totaludgiften til Skade for de enlige Personer. Hertil kommer en anden Betragtning. Selv i den begrænsede Form, Bestemmelsen har faaet, vil den naturligvis efterhaanden forvolde det offentlige en vis Udgift, og af de Udtalelser, der er falden fra Lovens Forsvarere, synes det at fremgaa, at man ønsker den bragt til Anvendelse i videst muligt Omfang. Udgiften vil imidlertid efter Bestemmelsens Ordlyd stige fra Aar til Aar, medens paa den anden Side Udgiften ved Overgangsbestemmelsen om Supplering af Renten for de nuværende understøttede vil falde. Billighed synes nu at tale for, at denne sidste Udgift (foran anslaaet til 4 à 5 Mill. Kr. i Lovens første Aar), hvis Bortfald nogle Aar efter Lovens Ikrafttræden vil betyde en reel Forringelse af de nuværende understøttedes Vilkaar, ifald der ikke paa anden Maade gives Erstatning, benyttes til en rationelt gennemført Forbedring af samtlige enligstillede Forhold. Herved vilde der i Stedet for de foran omtalte 49 Mill. Kr. blive et samlet Beløb paa 53 à 54 Mill. Kr. til Fordeling blandt de 65-aarige Rentenydere (uden Tillæg for de i en senere Alder tilkomne). De foran beregnede Takster for 65-aarige kunde i saa Fald forøges med ca. 10 pCt., hvorved følgende Skala vilde fremkomme:

	Hoved- staden	Provins- byerne	Landdi- strikterne
Gifte Mænd	977 Kr.	854 Kr.	696 Kr.
Enlige Mænd	767 „	670 „	547 „
Enlige Kvinder.....	697 „	609 „	497 „

Det ligger i denne Skalas Opbygning, at den overflødig-

gør enhver særlig Bestemmelse om Enker og Enkemænd, idet den efterlevende Ægtefælle vil være stillet i Hovedsagen paa samme Maade med den lavere Takst som Ægteparret med den højere. Det skal udtrykkelig fremhæves, at Anvendelsen af Skalaen naturligvis i betydelig Grad vilde formindske Udgiften ved Lovens Overgangsbestemmelse for de nuværende understøttede.

Foranstaaende Skalas Takster forudsættes at indbefatte Dyr-tidstillæg efter Forholdene i Halvaaret Oktober 1920—Marts 1921. Om Dyr-tidstillæggets Størrelse skal det her kun anføres, at Lovens Bestemmelser formentlig heller ikke paa dette Punkt er ganske fyldestgørende, og at der er en særlig Opfordring til at søge Reglerne herom fastsat rationelt deri, at Lovens Virketid maa forudsættes at ville vedvare længe efter Dyr-tidstillæggenes Bort-fald, ligesom ogsaa deri, at det vil være langt vanskeligere at ændre Loven efter dens Ikrafttræden end før.

Det skal endnu nævnes, at en Bibeholdelse af Lovens Takster utvivlsomt vil føre et Antal af de nuværende under-støttede over paa Fattigvæsenet og bevirke, at de til offentlig Hjælp trængende gamle fremtidig i højere Grad end nu nødes til at foretrække Fattighjælp for Alderdomsunderstøttelse (Al-dersrente). Ved Siden heraf vil Loven fremkalde uforholds-mæssig stærke Krav om Udvidelse af de bestaaende Alder-domshjem og Oprettelse af nye. Allerede under de nu gældende Forhold er der blandt Alderdomshjemmenes Beboere forholdsvis langt flere enlige Personer (særlig enlige Mænd) end gifte Mænd, og med en Ordning, der som Aldersrentelovens Takstskala vil stille de enlige Personer absolut og forholdsvis saa langt ugun-stigere end nu, som det fremgaar af det foran anførte, vil den Udvikling, der hidtil har fundet Sted, fortsættes med endnu stærkere Skridt.

Ligesom den foran (Side 284) beregnede Skala forudsætter ogsaa den sidst anførte Skala en Nedsættelse af Lovens Takster for gifte Mænd. Vil man endnu spørge om de finansielle Vir-ninger af en Ordning, hvorved der gennemførtes en Skala med Lovens Takster for gifte Mænd og med Taksterne for enlige Personer forhøjede saaledes, at det foran nævnte indbyrdes Procentforhold etableredes (40 pCt. Tillæg for gifte Mænd og 10 pCt. Tillæg for enlige Mænd i Forhold til Taksterne for enlige Kvinder), kan det tilføjes, at Merudgiften herved kan anslaaes til godt 10 Mill. Kr., hvorved det er taget i Betragt-ning, at Udgiften ved Lovens Overgangsbestemmelse vilde blive betydeligt mindre end det foran nævnte Beløb paa 4 à 5 Mill. Kr.